

Қазақстан Республикасы
Ақтөбе облысы
Әйтеке би ауданы
Т.Жүргенов атындағы жалпы
орта білім беретін мектебі

Республика Казахстан
Актюбинская область
Айтекебинский район
Общеобразовательная средняя
школа имени Т.Жургунова

К.Айтазин көшесі № 16А, телефон: 21 – 6 – 79 E mail: Zhurgenovsh@mail.ru

Темірбек Жүргенов селосы

село Темирбека Жургунова

Бұйрық № 131 н/к

31 тамыз 2023 жыл

Үйірмелер өткізу туралы

2023-2024 оқу жылында келешек жас ұрпақты шығармашылық қолөнерге, ұлттық аспап түрі домбыраға деген қызығушылықтарын арттыруға бағыттайтын төмендегі үйірмелердің өткізілуін

Бұйырамын:

- 1.1. Қолөнер үйірмесін жүргізу Н.Т.Рахметоваға жүктелсін.
- 1.2.»Көркем домбыра» үйірмесін жүргізу А.С.Прмаганбетоваға жүктелсін.

2.Осы бұйрықтың орындалуын қадағалау тәрбие ісінің орынбасары Н.Б.Құдайбергеновке жүктелсін.

Мектеп директоры:

Л.Х.Еспанова

Бекітемін:

Мектеп директоры: Л.Х.Еспанова

**Т.Жүргенов ЖОББ мектебі бойынша 2023-2024 оқу жылында
жүргізілетін үйірмелердің сабақ кестесі**

Апта	Уақыты	Класс	Үйірме атауы	Жетекшісі
Дүйсенбі	09:00-11:30	5а,ә,б	Жас домбырашылар	А.С. Прмаганбетова
	14:30-16:30	4а,ә,б	Ойна, домбыра	А.С. Прмаганбетова
Сейсенбі	09:30-11:30	3а,ә,б	Домбыра үйренейік	А.С. Прмаганбетова
	14:30-16:30	4а,ә,б	Ойна, домбыра	А.С. Прмаганбетова
	10.00-11.30	2-3	Шахмат	Ж. Ж. Матенов
	15.00-16.30	4-8	Шахмат	Ж.Ж. Матенов
	09:00-12:00	7а,ә	Алтын біз	Н.Т. Рахметова
Сәрсенбі	09:30-11:30	5а,ә,б	Жас домбырашылар	А.С. Прмаганбетова
	14:30-16:30	4а,ә,б	Ойна, домбыра	А.С. Прмаганбетова
	09:00-12:00	5а,ә,б	Шебер қолдар	Н. Т. Рахметова
Бейсенбі	09:00-11:30	7а,ә	Домбыра дастан	А.С. Прмаганбетова
	10.00-11.30	5-7	Шахмат	Ж. Ж. Матенов
	15.00-16.30	9-11	Шахмат	Ж. Ж. Матенов
	09:00-12:00	6а,ә,б	Алтын сандық	Н.Т. Рахметова
Жұма	14:30-16:00	5а,ә,б	Жас домбырашылар	А.С. Прмаганбетова
	10:00-11:30	4а,ә,б	Ойна, домбыра	А.С. Прмаганбетова

Тәрбие ісінің орынбасары: Н.Б. Құдайбергенов

Қазақстан Республикасы
Ақтөбе облысы
Әйтеке би ауданы
Т.Жүргенов атындағы жалпы
орта білім беретін мектебі

Республика Казахстан
Актюбинская область
Айтекебинский район
Общеобразовательная средняя
школа имени Т.Жургенова

К.Айтазин көшесі № 16А, телефон: 21 – 6 – 79 E mail: Zhurgenovsh@mail.ru

Темірбек Жүргенов селосы

село Темирбека Жургенова

Бұйрық № 169 н/к

04 тамыз 2023 жыл

Спорттық секциялар туралы

2023-2024 оқу жылында оқушыларды салауатты өмір сүруге тәрбиелейтін және қимыл, қозғалыс кабілеттерін дамыту үшін төмендегідей спорттық секциялар жүргізілуін

Бұйырамын:

- 1.1. Футбол секциясын жүргізу дене шынықтыру пәнінің мұғалімі Д.М.Жастілековке жүктелсін.
  - 1.2. Волейбол қыз балаларға арналған секциясын жүргізу дене тәрбиесі пәнінің мұғалімі М.Б.Ахметовке жүктелсін.
  - 1.3. Волейбол ер балалар секциясын жүргізу дене шынықтыру пәнінің мұғалімі А.Болатұлына жүктелсін.
  - 1.4. Шахмат секциясын жүргізуді дене шынықтыру пәнінің мұғалімі Ж. Матеновке жүктелсін.
  - 1.5. Теннис секциясын жүргізуді дене шынықтыру пәнінің мұғалімі К.Т.Махайға жүктелсін.
2. Спорт секциясының жетекшілері жұмыс бағдарламасы жоспарын бекіттіріп, кестеге сай секцияларды өткізсін.
  3. Секцияға қатысатын оқушылардың денсаулығын және қауіпсіздігін сақтау мақсатында ереже таныстырылып, ата-анасынан қолхат алынсын.
  4. Осы бұйрықтың орындалуын қадағалауды тәрбие ісінің орынбасары Н.Б.Құдайбергенов пен спорт нұсқаушысы Д.М.Жастілековке міндеттелсін.

Мектеп директоры: Л.Х.Еспанова

№ 100/2023-ж

Мектеп директоры Д.А.Ишанова

№ 100/2023-ж 2023-ж

**Е.Жүрсенов атындағы жалпы орта білім берергін мектебінн
Сыныптан тыс спорт үйірмелерін ұйымдастыру үшін
2023-2024 оку жылындагы спорт зал жүктемесі**

№	Үйірменн атауы	Күнн	Жылы	Уакыты	Оқушы саны	Ұйымдастырушы
1	Футбол (ер балалар)	Сарсеһбн	2007-2011	20:00-21:30	22	Жасплеков Д.
		Жума		20:00-21:30		
2	Волейбол (ер балалар)	Сенсейбн	2007-2015	20:00-21:30	30	Ахметов М.
		Бейсейбн		20:00-21:30		
3	Волейбол (ер балалар)	Дүйсейбн	2007-2014	20:00-21:30	25	Болатұлы А.
		Бейсейбн		20:00-21:30		

Бейтаныш

Мектеп директоры: Д.Х.Еспанов

2023ж.

Т.Жүргенов атындағы жалпы орта білім беретін мектебіне қарасты спорт залда

Өңірдің аудандық мекемелердің кешкі жағтығу кестесі

2023-2024 оқу жылы

№	Күні	Уақыты	Ұйымдастырушы	Жауапты
1	Дүйсенбі	21:30-23:00	Ауыл жастары	Боранбаев А.
2	Сейсенбі	21:30-23:00	+35	Ахметов М.
3	Сәрсенбі	21:30-23:00	РОВО	Түлегенов Ж.
4	Бейсенбі	21:30-23:00	+35	Ахметов М.
5	Жұма	21:30-23:00	Ауыл жастары	Боранбаев А.
6	Сәні	10:00-14:00	Волейбол (БЖСМ)	Бурамбаев Т.
		14:00-18:00	Футбол (БЖСМ)	Сүлейменов Ш.
		19:00-21:30	РОВО	Түлегенов Ж.
7	Жексенбі	10:00-14:00	Волейбол (БЖСМ)	Бурамбаев Т.
		14:00-18:00	Футбол (БЖСМ)	Сүлейменов Ш.

Бекітемін Л.Х.Еспанова
Мектеп директоры

Келісемін Н.Б.Құдайбергенов
Тәрбие ісі жөніндегі орынбасары

Тақырыптық күнтізбе жоспары
«Алтын біз»

Класы: 7 «А», «Ә»

Үйірме жетекшісі: Н.Т. Рахметова

Көркем еңбек пәнінің мұғалімі

2023-2024 оқу жылы

Мақсаты

Халық өнерін игеру арқылы оқушыны еңбексүйгіштікке талаптандырып, халқының тарихын біліп, мәдени мұрасын қадірлеп, дәстүрін жалғастыра білуге баулу

Міндеттері

- Оқушының ынта-ықыласын нығайту және мамандықты саналы түрде таңдап алуға даярлау
- Қоғам өміріндегі еңбектің, өнердің ролін түсіну, өнер адамдарына деген құрмет
- Өнерге деген сүйіспеншілік, еңбек етуге қабілеттілік пен шеберлік, шығармашылықпен жұмыс істеу тілегі, қоғамдық пайдалы еңбекке даярлық
- Көрнекі құрал ретінде пайдаланылатын өздері жасаған бұйымдарға, мектеп мүлкін аялау көзқарасына тәрбиелеу.

Нормативтік бөлім

Барлығы -34 сағат, 7 –сынып

Аптасына 1 сағат

Күндері: сейсенбі

№	Өткізілетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Уақыты
1	Қауіпсіздік ережелері.	1	05.09
2-3	Тоқу материалдары және құрал-жабдықтарымен танысу.	2	12.09/19.09
4-5	Тоқудың негізгі элементтерін орындау тәсілдері мен техникасы.	2	26.09/03.10
6	Тоқудың шығу тарихы.	1	10.10
7-8	Тоқу схемасымен жұмысты дұрыс орындау.	2	17.10/24.10
9-10	Тоқу әдістерін үйрету.	2	07.11/14.11
11-12	Жіп түрлері жайлы мағұлмат беру.	2	21.11/28.11
13	Жіп түрлерімен танысу.	1	05.12
14-15-16-17	Ойыншық тоқу.	4	12.12/19.12/26.12/09.01
18-19	Ниткографиямен танысу	2	16.01/23.01
20	Жіп түрлерін таңдау	1	30.01
21-22-23-24	Жіп түрлерінен аппликация жасау(Ниткография).	4	06.02/13.02/20.02/27.02
25-26	Батик дегеніміз не?	2	05.03/12.03
27-28	Батиктің түрлерімен танысу.	2	19.03/02.04
29-30-31-32	Батикпен сурет салу.	4	09.04/16.04/23.04/30.04
33-34	Қортынды.	2	14.05/21.05

Бекітемін З.Х. Еспанова
Мектеп директоры

Келісемін Н.Б. Құдайбергенов
Тәрбие ісі жөніндегі орынбасары

Тақырыптық күнтізбе жоспары
«АЛТЫН САНДЫҚ»

Класы: 6 «А», «Ә», «Б»
Үйірме жетекшісі: Н.Т. Рахметова
Көркем еңбек пәнінің мұғалімі

2023-2024 оқу жылы

Мақсаты

Көркем қолөнерді жасату арқылы оқушылардың психо-физиологиясына әсер ету; Қазіргі заманда бір ғана мамандықты игеріп қоймай тіршілік ыңғайына орай бірнеше мамандықты қоса игеру-өмір талабына айналуда. Сондықтан үнемділік пен ұқыптылық, пайда, табыс оны жүзеге асыру жөнінде білім беруді және еңбек сүйгіштікті мейірімді адам болуға тәрбиелеуді мақсат еттім. Ұлттық өнерге тән ерекшеліктерімен, айналадағы ортамен, өмірі мен, еңбекпен тығыз байланыстыру.

Осы мақсаттан төмендегідей міндеттер туындайды.

Міндеті

Психологиялық дамуын қадағалау. «Алтын сандық» әлемінің ерекшеліктерін анықтау. Оқушыларға бағыт-бағдар бере отырып, өз бетімен жұмыс істеуге қалыптастыру. Бастаған ісін аяқтап шығуда табандылық танытуын қадағалау. Еңбек студия қажеттілігін ұғындыру. Сыртқы ортаның әсерін сезіне білуге үйрету. Ой-өрісін арттырып, қызығушылығын арттыру.

Нормативтік бөлім

Барлығы -34 сағат, 6–сыныптар

Аптасына: 1 сағат

Күндері: бейсенбі

№	Өткізілетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Уақыты
1	Техникалық қауіпсіздік ережелерімен таныстыру.	1	07.09
2-3	Фетр материалымен танысу.	2	14.09/21.09
4-5-6	Фетр материалынан ертегі композициясының эскизін сызу. Апликация.	3	28.09/05.10/12.10
5-7-8-9	Фетрден ертегі композициясын жасау.	4	19.10/26.10/09.11/ 16.11
10-11-12	Фетрден мезгілдік ағаш түрлерінің жасалу жолдары.	3	23.11/30.11/07.12
13-14	Мезгілдік ағаш түрлерінің жасалу жолдары.	2	14.12/21.12
15-16-17	Мезгілдік ағаш түрлерінің эскизін салу.	3	28.12/11.01/18.01
18-19- 20-21	Салынған эскиз бойынша бұйымды жасау.	4	25.01/01.02/08.02/ 15.02
22-23	Мата кескінділерімен жұмыс(сөмке, гүл т.б)	2	22.02/29.02
24-25	Мата түрлерін ажырату,қажетті матаны таңдау.	2	07.03/14.03
26-27- 28-29-30	Таңдалып алынған матадан бұйым шығару.	4	04.04/11.04/18.04/ 25.04
31-32	Бұйымды аяқтау.	2	02.05/(09.05)
33-34	Көрме	2	16.05/23.05

Бекітемін Т.Х.Еспанова
Мектеп директоры

Келісемін Н.Б.Құдайбергенов
Тәрбие ісі жөніндегі орынбасары

Тақырыптық күнтізбе жоспары
«Шебер қолдар»

Класы: 5 «А», 5 «Б»

Үйірме жетекшісі: Н.Т. Рахметова

Көркем еңбек пәнінің мұғалімі

2023 – 2024 оқу жылы

Мақсаты

Іскерлік, икемділік қабілеттерін арттыру. Тәрбиелік дағдысын жеткізіп, еңбектену жұмысына төзімділігін жеткізу.

Міндеті

Сапалы білім берумен қатар еңбекке баулу, үйрету аса қажет. Жастарымыздың өнерлі болуы қоғамдық өмірімізге үлкен әсерін тигізеді деп ойлаймын. Олай болса, біздің басты міндетіміз жаңа заман ғылымының мол жетістіктерімен қаруланған, мәдени дүние танымы, көзқарасы қалыптасқан бәсекеге қабілетті маман жастарды тәрбиелеу. Қолөнер үйірмесі өнер мен білім беру ісін бір-бірімен ұштастырып, бала санасына ұялатуда үлкен жүрек, мол мейрімділікпен қоса кәсіби дарын, іздемпаздық, іскерлік екендігі адамның адамгершілік дүние танымын қалыптастырып үйрету. Бұл авторлық бағдарлама, бұл бағдарламаны жасауда өзімнің жылдар бойы жасаған тәжірибемді пайдаландым. Үйірме барысында оқушылардың жас ерекшеліктері мен мүмкіндіктері, пәнге деген ұмтылыстары, оны меңгеру деңгейлері ескерілді. Үйірме отырыстарында оқушылардың деңгейіне қарай практикалық және шығармашылық жұмыстар қойылып, түрлі әдіс-тәсілдерді меңгеріп, орындау қарастырылды.

Барлығы -34 сағат, 5 –сынып

Аптасына 1сағат

Күндері: сәрсенбі

№	Өткізілетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Уақыты
1	Техникалық қауіпсіздік ережелері	1	06.09
2	Ою-өрнектің шығу тарихы.	1	13.09
3	Ою-өрнек түрлерімен танысу.	1	20.09
4-5	Ою-өрнектің қыр сыры. Жасалу жолдары.	2	27.09/04.10
6-7-8	Ою-өрнектердің эскизін салу	3	11.10/18.10/25.10
9-10-11-12	Ою-өрнектерді жабыстыру арқылы бұйымдар жасау.	4	08.11/15.11/22.11 /29.11
13-14	Кестенің шығу тарихы.	2	06.12/13.12
15-16	Кестенің құрал жабдықтарымен және түрлерімен танысу.	2	20.12/27.12
17-18	Кестенің эскизін салу.	2	10.01/17.01
19-20-21-22	Таңдалған эскизді пайдалану арқылы кесте тігу.	4	24.01/31.01/07.02 /14.02
23-24	Бұйымды аяқтау.	2	21.02/28.02
25-26	Моншақпен жұмыс.	2	07.03/14.03
27-28	Моншақ түрлерімен танысу.	2	21.03/28.03
29-30	Бұйымның эскизін салу.	2	06.04/13.04
31-32-33-34	Моншақтан әшекей бұйымдар жасау.	4	20.04/03.05/10.05 /17.05

Бекітемін: Білім
Мектеп директоры: Л.Х.Г.спанова

Келісемін: К.Б.
Тәрбие ісі орынбасары: Н.Б.Құдайбергенов

Әйтеке би ауданы
Т.Жүргенов ауылы
Т.Жүргенов атындағы жалпы білім беретін орта мектебі

Үйірме жетекшісі: Прмаганбетова Ардақ Сыдыққызы

Жас домбырашылар

Класы: 5 «а», «ә», «б»

Орындаған: А.С.Прмаганбетова
Домбыра үйірмесінің жетекшісі

Түсінік хат

Бұл бағдарлама 5 сынып оқушылармен қосымша қазақ халқының музыкалық аспаптармен толығырақ танысу үшін жасалған. Бағдарлама қазақ халқының музыкалық аспаптарының жасалуы туралы, үн ерекшеліктері туралы оқытылады.

Елімізде жас ұрпаққа кең ауқымда жан-жақты тәрбие беру мәселесіне аса зор мән беру уақыт талабы. Мемлекетіміздің ертеңі мен болашағына иелік етіп, тұтқа болар жеткіншектерімізді білікті де білімді, алғыр да арлы, ізгілік парасаты биік, ой-санасы терең қайратты бесаспан азамат етіп тәрбиелеу біздің басты мақсатымыз болуы тиіс. Осыған байланысты әр баланың бойындағы талап-талғамдарын арттырып, өмірге, жақсы қасиеттерге құштарлық сезімін байытып, рухани қазынасын барынша молайтып, өз халқының салт-дәстүрін, әдет-гүрпын, аспаптары туралы, олардың шығу тарихы, жасалу әдістерін тереңірек түсіндіру үшін жасалынған бағдарлама. Бұл бағдарлама 5 сынып оқушыларымен аптасына бір сағаттан бір жыл жүргізіледі. Барлық сағат саны 34.

Мақсаты:

- Қазақ халқының аспаптары туралы білімін толықтыру;
  - Жасалу жолдарынан мағұлмат алу;
  - Басқа елдің аспаптарымен салыстыра білу;
  - Ерекшелік қасиеттерін ұғындыру;
  - Қазақ халқының музыкалық мәдениетін ұғындыру;
- Тәрбиелік мақсаттары:**
- Оқушының бойындағы ізгілік, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру;
  - Өз бойындағы қабілетін шыңдау;
  - Қоршаған ортаға көзқарасын өнер арқылы көруге тәрбиелеу;
  - Баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуына ықпал ету;
- Қазіргі өнер түрлеріне өз көзқарасын қалыптастырып, өз дәрежесінде бағалай білуге үйрету.

Дамытушылық мақсаттары:

- Аспаптардың түрлерін ажырата білу;
- Үндерін анықтап, ажырата білу;
- Аспаптарды тыңдау арқылы олардың ой-өрісі мен көзқарасын қалыптастыру;
- Шығармашылық қабілетін дамыту;
- Бойындағы биімділікті аңғаруға қалыптастыру;
- Аспаптар туралы толық мағұлмат беру;

Пәнаралық байланыс:

- Қазақ әдебиеті, Қазақстан тарихы, өнер пәндерімен байланыстыра оқыту.
- Мәдениеттану, өнертану мамандықтарына баулу, ұлттық өнерімізді дамыту бағытындағы мамандықтарға бейімдеу.

Көрнекіліктер:

CD диск, магнитофон, компьютер, интерактивті такта, слайдтар, портреттер, суреттер, домбыра аспабы.

Нормативтік бөлім

Барлығы-34, 5-сыныптарға

№	Откізлетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Уақыты		Уақыты
			5 «А»	5 «Ә»	
1	Кіріспе	1	5.09.23	5.09.23	5.09.23
2	Төлке дәстүрінде күй тартып үйрену	1	12.09.23	12.09.23	12.09.23
3	Үш саусақ тұғыры 1-2 жағтығу	1	19.09.23	19.09.23	19.09.23
4	Үш саусақ тұғыры 3-4 жағтығу	1	26.09.23	26.09.23	26.09.23
5	Бір саусақ тұғыры	1	3.10.23	3.10.23	3.10.23
6	Бір саусақ тұғыры	1	10.10.23	10.10.23	10.10.23
7	Бас бармақ тұғыры	1	17.10.23	17.10.23	17.10.23
8	Бас бармақ тұғыры	1	24.10.23	24.10.23	24.10.23
9	Ехал казак за дунай 1-2-3-4 такт	1	7.11.23	7.11.23	7.11.23
10	Ехал казак за дунай 5-6-7-8 такт	1	14.11.23	14.11.23	14.11.23
11	Ехал казак за дунай 9-10-11-12 такт	1	21.11.23	21.11.23	21.11.23
12	Ехал казак за дунай 13-14-15-16 такт	1	28.11.23	28.11.23	28.11.23
13	Светит месяц 1-2-3-4 такт	1	5.12.23	5.12.23	5.12.23
14	Светит месяц 5-6-7-8 такт	1	12.12.23	12.12.23	12.12.23
15	Светит месяц 9-10-11-12 такт	1	19.12.23	19.12.23	19.12.23
16	Светит месяц 13-14-15-16 такт	1	26.12.23	26.12.23	26.12.23
17	Бал-бөбек 1-2-3-4 такт	1	9.01.24	9.01.24	9.01.24
18	Бал-бөбек 5-6-7-8 такт	1	16.01.24	16.01.24	16.01.24
19	Бал-бөбек 9-10-11-12 такт	1	23.01.24	23.01.24	23.01.24

20	Тойбастар (сейтек) 1-2-3-4 такт	1	5.09.23	5.09.23	5.09.23
21	Тойбастар (сейтек) 5-6-7-8 такт	1	12.09.23	12.09.23	12.09.23
22	Тойбастар (сейтек) 9-10-11-12 такт	1	19.09.23	19.09.23	19.09.23
23	Көк донен 1-6 такт	1	26.09.23	26.09.23	26.09.23
24	Көк донен 7-14 такт	1	3.10.23	3.10.23	3.10.23
25	Тепенкөк күйі 1-6 такт	1	10.10.23	10.10.23	10.10.23
26	Тепенкөк күйі 7-14 такт	1	17.10.23	17.10.23	17.10.23
27	Арылгасы 1-6 такт	1	24.10.23	24.10.23	24.10.23
28	Арылгасы 7-14 такт	1	7.11.23	7.11.23	7.11.23
29	Кеңес күйі 1-6 такт	1	14.11.23	14.11.23	14.11.23
30	Кеңес күйі 7-14 такт	1	21.11.23	21.11.23	21.11.23
31	Домбыра күйі 1-8 такт	1	28.11.23	28.11.23	28.11.23
32	Домбыра күйі 9-14 такт	1	5.12.23	5.12.23	5.12.23
33	Домбыра күйі 15-21 такт	1	12.12.23	12.12.23	12.12.23
34	Қорытынды концерт	1	19.12.23	19.12.23	19.12.23

Мұғалімге арналған әдебиеттер;

1. Домбай П. «Ана тілі» газеті, «Күй күдіреті» мақаласы.<http://analiti.kz/>
2. Күй (реферат) Жарналанды 31-01-2012.bes-asy.kz/реферат/әдебиет/күй-реферат Бес Асыл.kz
3. Домбыра пәні мұғалімінің даярлаудың кейбір әдіс-тәсілдері
4. Жұбатырона Айгерім. <http://kk.convdocs.org/docs/index>
5. Уикипедия-ашық энциклопедиясынан алынған мәлімет <http://kk.wikipedia.org/wiki/Домбыра>
6. Тастанов Х. Домбырадан сабақ беру методикасы. Алматы
7. Хамиди Л. Гизатов Б. Домбыра үйрену мектебі. Алматы
8. А. Жұбанов Ән- күй сапары Алматы
9. А.Жұбанов Өскен өнер Алматы
10. А.Жұбанов Құрманғазы

Бекітемін:
Мектеп директоры Д.Х. Еспапова

Келісемін:
Тәрбие ісі орынбасары: Н.Б. Құдайбергенов

Әйтеке би ауданы
Т.Жүргенов ауылы
Т.Жүргенов атындағы жалпы білім беретін орта мектебі

Үйірме жетекшісі: Прмаганбетова Ардақ Сыдыққызы

Домбыра дастан

Класы: 7 «а», «ә»

Орындаған: А.С. Прмаганбетова
Домбыра үйірмесінің жетекшісі

Түсінік хат

Үлттық дәстүр мен салт-сана тағылымын жас жеткіншек бойына дарытып, оның жан жүйесін оятуда, өнерге деген ынтасын арттыруда қазақтың қасиетті де киелі кара домбырасының атқаратынын рөлі ерекше. Оған 7 сыныптардың оқушылары тартылды.

Қолына домбыра ұстаған балаға имандылық пен дарындылықтың жылуы, дары, қатыгездіктен аулақ болады - деген нақыл сөзге үлкен шаныдық жатыр. Ойткені домбыра – үлкен рухани, адамгершілік мектебі, баға жетпес эстетикалық өмір оқулығы. Кешегі көшпенділердің қайталанбас мұрасы қолына домбыра ұстаған дала баласының көркемдік рухының көкжиегін кеңейтіп, шығармашылық қабілетін ұштап, оны жыраулық, терменшілік, әншілік және күйшілік өнерге жетелейді. Осы қайталанбас мұрамызды құрметтеуге тәрбиелеуге мақсатында (Домбыра үйренейік) қолданбалы курсы құрылды. Бұл курстың алғашқы әліпшесін игеру барысында, домбыраны қалай ұстау, домбыра тартқанда қалай отыру керектігі үйретіледі. Домбыраның құлақ күйін келтіріп, қағыстарын меңгеруге назар аударылады. Домбыра аспабын меңгеруге байланысты музыкалық терминдер түсіндіріліп, іс-жүзінде көрсетіледі. Ән айтып, термелетіп күй тартқан бала аз уақыт ішінде өз талантымен көпшіліктің құрметіне ие болып болашақта сегіз қырлы, бір сырлы болуы әбден мүмкін.

Мақсаты:

Оқушылардың домбыра тарихын білуге деген қызығушылығымен ояту, техникасын меңгеру. Ұлттық аспабымыз арқылы салт-дәстүрлерімізді насихаттау. Асыл мұрамызды құрметтеуге, өнер сүйгіштікке баулу.

Отан сүйгіш, ұлтжанды, жан-жақты дамыған жеке тұлға етіп тәрбиелеу.

Міндеттері:

- Ұлттық аспабымыздың түрлерімен, құрылысымен танысып, құрметтеуге үйрету
- Домбырада жеке және топқа қосылып ойнауға дағдыландыру;
- Шәжірттің естуі, естесактау, тез ұғу қабілеттерін дамытып, музыкалық сауатын арттыру, орындаушылық шеберліктерін жетілдіру;
- Өн орындау және аспапта ойнау біліктерін дамыту;
- Білім алушылардың музыкалық мәдениетін қалыптастыру;
- Тұлғаның шығармашылық қабілетін;
- Алған білімнің практикалық жүзінде көрсете білу;

- Талапкер өнерпаз қауымының домбыра таратуды меңгеріп, музыкалық сауаттылығын арттырып, эстетикалық талғамын өсіру.

Пәнаралық байланыс:

- Қазақ әдібеті, Қазақстан тарихы, өнер пәндерімен байланыстыра оқыту.
- Мәдениеттану, өнертану мамандықтарына баулу, ұлттық өнерімізді дамыту бағытындағы мамандықтарға бейімдеу

Көрнекіліктер:

CD диск, магнитофон, компьютер, интерактивті тақта, слайдтар, портреттер, суреттер, домбыра аспабы.

Күтілетін нәтиже;

- Дұрыс бағытта оқытылып үйренген оқушы;
- Домбыра аспабына қызығушылығы, оны ары қарай үйренуге ынтасын оятады;
- Алған білімдерін күнделікті тұрмыста пайдалануға, 30 беттерімен домбыра тартуға, білім қорларын молайтуға, музыка оқулықтарымен жұмыс жасауға үйренеді;
- Сахнаға шығуға және актерлік шеберлікке үйренеді;
- Байқауларға қатысу үшін талпынады;
- Домбыраны меңгеру нәтижесінде оқушы халықтық мәдениеттің мұрасын меңгерген және өмірлік тәжірибеде қолдана білетін, рухани толысқан тұлға ретінде қалыптасады.

Нормативтік бөлім

Барлығы-34, 7-сыныптарға

№	Откізлетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Уақыты	
			7 А	7 Ә
1	Кіріспе сабақ. Қашық кезінде алған музыкалық әсерлері.	2	5.09-7.09.23	5.09-7.09.23
2	Домбыра және оның түрлерін қайталау. Жаңа күйлер үйрену.	2	12.09-14.09.23	12.09-14.09.23
3	Генерок күйі 1-4 такт	2	19.09-21.09.23	19.09-21.09.23
4	Генерок күйі 5-8 такт	2	26.09-28.09.23	26.09-28.09.23
5	Генерок күйі 9-12 такт	2	3.10-5.10.23	3.10-5.10.23
6	Генерок күйі 13-16 такт	2	10.10-12.10.23	10.10-12.10.23
7	Гойбастар күйі 1-4 такт	2	17.10-19.10.23	17.10-19.10.23
8	Гойбастар күйі 5-8 такт	2	24.10-26.10.23	24.10-26.10.23
9	Гойбастар күйі 9-12 такт	2	7.11-9.11.23	7.11-9.11.23
10	Гойбастар күйі 13-16 такт	2	14.11-16.11.23	14.11-16.11.23
11	Көк дөнен 1-8 такт	2	21.11-23.11.23	21.11-23.11.23
12	Көк дөнен 9-16 такт	2	28.11-30.11.23	28.11-30.11.23
13	Қосалқа күйі 1-19 такт	2	5.12-7.12.23	5.12-7.12.23
14	Қосалқа күйі 20-35 такт	2	12.12-14.12.23	12.12-14.12.23
15	Қосалқа күйі 36-65 такт	2	19.12-21.12.23	19.12-21.12.23
16	Кеңес күйі 1-23 такт	2	26.12-28.12.23	26.12-28.12.23
17	Кеңес күйі 24-59 такт	2	9.01-11.01.24	9.01-11.01.24
18	Халық әні Еркем-ай 1-4 такт	2	16.01-18.01.24	16.01-18.01.24
19	Халық әні Еркем-ай 5-9 такт	2	23.01-25.01.24	23.01-25.01.24
20	Халық әні Жүгіріп шықтым белеске 1-4 такт	2	30.01-8.02.24	30.01-8.02.24
21	Халық әні Жүгіріп шықтым белеске 5-9 такт	2	13.02-15.02.24	13.02-15.02.24
22	Нар ағашы 1-12 такт	2	20.02-22.02.24	20.02-22.02.24
23	Нар ағашы 12-19 такт	2	27.02-29.02.24	27.02-29.02.24
24	Домбыра күйі 1-9 такт	2	5.03-7.03.24	5.03-7.03.24
25	Домбыра күйі 10-16 такт	2	12.03-14.03.24	12.03-14.03.24
26	Домбыра 17-24 такт	2	19.03-20.03.24	19.03-20.03.24
27	Арыстаны күйі 1-4 такт	2	2.04-4.04.24	2.04-4.04.24
28	Арыстаны күйі 5-8 такт	2	9.04-11.04.24	9.04-11.04.24
29	Арыстаны күйі 9-12 такт	2	16.04-18.04.24	16.04-18.04.24

30	Арылганда 13-16 таяк		2	23.04-25.04.24	23.04-25.04.24
31	Алып амалына 1-16 таяк		2	30.04-2.05.24	30.04-2.05.24
32	Алып амалына 17-24 таяк		2	6.05-10.05.24	6.05-10.05.24
33	Алып амалына 25-36 таяк		2	14.05.-16.05.24	14.05.-16.05.24
34	Қорығынды көшері		2	21.05-23.05.24	21.05-23.05.24

Мұғалімге арналған әдебиеттер;

1. Домбай Н. «Ана тілі» газеті, «Күй күдіреті» мақаласы.<http://analiti.kz/>
2. Күй (реферат) Жарналанды 31-01-2012.bes-asy.kz/реферат/әдебиет/күй-реферат Бес Асыл.kz
3. Домбыра негіз мұғалімнің даярлаудың кейбір әдіс-тәсілдері
4. Жұбатырова Айгерім. <http://kk.convdocs.org/docs/index>
5. Уикипедия-ашық энциклопедиясынан алынған мәлімет <http://kk.wikipedia.org/wiki/Домбыра>
6. Тастанов Х. Домбырадан сабақ беру методикасы. Алматы
7. Хамиди Л. Гізатов Б. Домбыра үйрену мектебі. Алматы
8. А. Жұбанов Он- күй сапары Алматы
9. А.Жұбанов Өскен өнер Алматы
10. А.Жұбанов Құрманғазы

Бекітемін: *Жаунаев*
Мектеп директоры: Л.Х. Еспанова

Келісемін: *ЖА*
Тәрбие ісі орынбасары: Н.Б.Құдайбергенов

Әйтеке би ауданы
Т.Жүргенов ауылы
Т.Жүргенов атындағы жалпы білім беретін орта мектебі

Үйірме жетекшісі: Прмаганбетова Ардак Сыдыққызы

Домбыра үйренейік

Класы: 3 «а», «ә», «б»

Орындаған: А.С.Прмаганбетова
Домбыра үйірмесінің жетекшісі

Түсінік хат

Бүгінгі таңда қазақ халқының ұлттық-мәдени қайта өркендеуі жағдайында жеткіншек ұрпақты жан-жақты тұлға ретінде тәрбиелеудің заңды қажеттілігі арта түсуде.

Домбыра ерте заманнан бері халқымызбен бірге жасасып келе жатқан, оны рухани жан серігіне айналған музыкалық аспаптардың бірі. Сондықтан домбыра үйренуде оқушының бойында икем, талпыныс, сабырлық және төзімділік болу керек. Домбыра үйірмесінде оқушы домбыра аспабымен қыр-сырын ұғынып, домбыра үйренеді.

Үйірме оқушыларды ұлттық өнерге баулу мақсатында ұйымдастырылып отыр. Оған домбыра аспабына қызығушылық танытқан, оны үйренуге ынталы, 3 сыныптың оқушылары тартылды. Үйірменің балаларға берері көп. Оларға ұлттық аспаптар туралы мағұлматтар беріліп, домбыра аспабының құрылысы түсіндіріледі. Домбыраны қалай ұстау, домбыра қағыстарын үйренуге назар аударылады. Аспаптың тарту техникасына көп көңіл бөлінеді. Үйірмеде топтық, жұптық және жеке оқушылармен жұмыстар жүргізіледі. Халық күйлері үйретіледі.

Мақсаты:

Домбыра аспабын ұлттық тәрбие құралы ретінде кеңінен қолдана отырып, аспапқа деген қызығушылығын арттырып, оқушыны домбырада ойнауға үйрету.

Міндеті:

- Ұлттық аспап домбыраның құрылысы мен танысу
- Домбырамен күй тартып ән айтып үйрену. Домбыраны нақышына келтіріп орындау. Ұлттық дәстүр мен салт саны тағылымын жас жеткіншек бойына сіңіру. Ұлт өнеріне деген қызығушылықпен сүйіспеншілігін арттыру.

Пәнаралық байланыс:

- Қазақ әдебиеті, Қазақстан тарихы, өнер пәндерімен байланыстыра оқыту.
- Мәдениеттану, өнертану мамандықтарына баулу, ұлттық өнерімізді дамыту бағытындағы мамандықтарға бейімдеу. Қазақ

Көрнекіліктер:

CD диск, магнитофон, компьютер, интерактивті тақта, слайдтар, портреттер, суреттер, домбыра аспабы.

Домбыра үйірмесінің мазмұндық бөлімі.

Аптасына 1 сағаттан, барлығы 34 сағат. Бағдарламаның баст темірқағазы балаларға домбыра үйрету арқылы олардың жалпы халық өнеріне деген ынтасын арттыру.

Домбыра аспабының шығу тарихы

Домбыра бар жерде қазақ халқының тілі, өнері, тарихы бірге жүреді. Домбыра – қазақ халқының ең кең тарған екі ішекті оп пернелі музыкалық аспабы. Ол – қазақтар өмірінде маңызды орын алатын өзіндік музыкалық сипаты бар аспап. Қазақ халқының ұлттық аспабы домбыра туралы аңыз әңгімелерге тоқталып, оның қалай пайда болғаны жайында айтылады. Аңыз әңгімелер өте көп.

Домбыраның құрылысы

Домбыра құрылысы бірнеше бөліктен тұрады: басы, құлақтары, пернелер, мойын, шанақ, бетқақпақ, ілгек және ішектер. Сондай-ақ оның көптеген қосымша бөлшектері бар [тиек, кемер ағаш, тұжым ағаш, бастырма, ойық, қалқа, түйме, өрнек, желкелік]. Домбыра тиегі үш түрлі болады [шайтан тиек, негізгі тиек, табалдырық тиек]

Домбыраның отырысы мен аспап ұстауы

Домбырада ойында ер бала мен қыз бала орындықта тік отыру мәнерімен ерекшеленеді. Орындықта тік отырғанда домбыраның басы оқушының көз тұсына ал, шанағын оң қолдың шынтағымен қысып бекітіп арту керек. Осы сабақта аспапта ойнау, орындықта дұрыс отыру тәсілдері көрсетілді.

Домбыра қағыстар. Саусақтармен жұмыс жасау

Домбыра тартып үйрену әуелі ашық ішекті қағыстардан басталады. Домбыраны алғаш меңгеру барысында оқушы қолдарын еркін әрі бос қозғалтып үйренуі керек. Қағыс пен перне басуда екі қолдың үйлесімін келтіру, т.е. сияқты алғашқы ойнау тәсілдері домбыра ойнау шеберлігінің негізі болып табылады. Домбыра аспабының негізгі екі түріне байланысты. Аспапта күй орындаудың екі түрі (теке) мен (іперте) қағыстары қалыптасқан. Сазды күйлер Арқа өңірінде, ал төкпе күйлер бастыс аймақтарда кең тараған. Домбыра шертудің (сұқпа) (іперте) қағыстары (сұқ және орта саусақпен шертіп ойнау), (ішекті бос күйінде қағып, пернені басып отыру).

Нормативтік бөлім

Барлығы-34, 3-сыныптарға

№	Өткізілетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Уақыты	Уақыты	Уақыты
			3 «А»	3 «Ә»	3 «Б»
1	Кіріспе	1	4.09.23	4.09.23	4.09.23
2	Оқушыларды қабылдау	1	11.09.23	11.09.23	11.09.23
3	Домбыраны қалай ұстау керек	1	18.09.23	18.09.23	18.09.23
4	Домбыра құрылысымен танысу	1	25.09.23	25.09.23	25.09.23
5	Домбыраның сулақ күйін келтіруді үйрету	1	2.10.23	2.10.23	2.10.23
6	Домбыра қағыстары	1	9.10.23	9.10.23	9.10.23
7	Орындақтағы отыру ережесі	1	16.10.23	16.10.23	16.10.23
8	Сол аяқпен оң аяқтың қойылу ережесі	1	23.10.23	23.10.23	23.10.23
9	Оң қолдың қойылымы	1	6.11.23	6.11.23	6.11.23
10	Сол қолдың қойылымы	1	13.11.23	13.11.23	13.11.23
11	Екі қолдың қойылымы	1	20.11.23	20.11.23	20.11.23
12	Оң қолдың қатые белгілері	1	27.11.23	27.11.23	27.11.23
13	Сол қолдың қойылымы	1	4.12.23	4.12.23	4.12.23
14	Мажорлық гаммалар	1	11.12.23	11.12.23	11.12.23
15	Ескін белгілері	1	18.12.23	18.12.23	18.12.23
16	Ескін белгілері	1	25.12.23	25.12.23	25.12.23
17	Динамикалық шартты белгілер	1	8.01.24	8.01.24	8.01.24
18	Домбыра тарту техникасын өсіретін жағғыулар	1	15.01.24	15.01.24	15.01.24

19	Домбыра тарту техникасын өсіретін жагтығулар	1	22.01.24	22.01.24	22.01.24	22.01.24
20	Арпеджиоларды тарту	1	29.01.24	29.01.24	29.01.24	29.01.24
21	Арпеджиоларды тарту	1	5.02.24	5.02.24	5.02.24	5.02.24
22	Еркем-ай 1-2 такт	1	12.02.24	12.02.24	12.02.24	12.02.24
23	Еркем-ай 3-4 такт	1	19.02.24	19.02.24	19.02.24	19.02.24
24	Біз-өмірдің гүліміз 1-2-3-4 такт	1	26.02.24	26.02.24	26.02.24	26.02.24
25	Біз-өмірдің гүліміз 5-6-7-8 такт	1	4.03.24	4.03.24	4.03.24	4.03.24
26	Қоңжық полька білейді 1-2-3-4 такт	1	11.03.24	11.03.24	11.03.24	11.03.24
27	Қоңжық полька білейді 5-6-7-8 такт	1	18.03.24	18.03.24	18.03.24	18.03.24
28	Қоңжық полька білейді 9-10-11-12 такт	1	1.04.24	1.04.24	1.04.24	1.04.24
29	Қоңжық полька білейді 13-14-15-16 такт	1	8.04.24	8.04.24	8.04.24	8.04.24
30	Бала уату 1-2-3-4 такт	1	15.04.24	15.04.24	15.04.24	15.04.24
31	Бала уату 5-6-7-8 такт	1	22.04.24	22.04.24	22.04.24	22.04.24
32	Өлді-өлді 1-2-3-4 такт	1	29.04.24	29.04.24	29.04.24	29.04.24
33	Өлді-өлді 5-6-7-8 такт	1	6.05.24	6.05.24	6.05.24	6.05.24
34	Қорығынды концерт	1	13.05.24	13.05.24	13.05.24	13.05.24
			20.05.24	20.05.24	20.05.24	20.05.24

Бекітемін: *Т.Жүргенов*
Мектеп директоры: Д.Х. Есіпаева

Келісемін: *Н.Б. Құдайбергенов*
Тәрбие ісі орынбасары: Н.Б. Құдайбергенов

Әйтеке би ауданы
Т.Жүргенов ауылы
Т.Жүргенов атындағы жалпы білім беретін орта мектебі

Үйірме жетекшісі: Прмаганбетова Ардақ Сыдыққызы

Ойна, домбыра

Класы: 4 «а», «ә», «б»

Орындаған: А.С.Прмаганбетова.
Домбыра үйірмесінің жетекшісі

Түсінік хат

Бүгінгі таңда қазақ халқының ұлттық-мәдени қайта өркендеуі жағдайында жеткіншек ұрпақты жан-жақты тұлға ретінде тәрбиелеудің заңды қажеттілігі арта түсуде.

Домбыра ерте заманнан бері халқымызбен бірге жасасып келе жатқан, оны рухани жан серігіне айналған музыкалық аспаптардың бірі. Сондықтан домбыра үйренуде оқушының бойында икем, талшыныс, сабырлық және төзімділік болу керек. Домбыра үйірмесінде оқушы домбыра аспабымен қыр-сырын ұғынып, домбыра үйренеді.

Үйірме оқушыларды ұлттық өнерге баулу мақсатында ұйымдастырылып отыр. Оған домбыра аспабына қызығушылық танытқан, оны үйренуге ынталы, 4 сыныптың оқушылары тартылды. Үйірменің балаларға берері көп. Оларға ұлттық аспаптар туралы мағұлматтар беріліп, домбыра аспабының құрылысы түсіндіріледі. Домбыраны қалай ұстау, домбыра қағыстарын үйренуге назар аударылады. Аспаптың тарту техникасына көп көңіл бөлінеді. Үйірмеде топтық, жұптық және жеке оқушылармен жұмыстар жүргізіледі. Халық күйлері үйретіледі.

Мақсаты:

Домбыра аспабын ұлттық тәрбие құралы ретінде кеңінен қолдана отырып, аспапқа деген қызығушылығын арттырып, оқушыны домбырада ойнауға үйрету.

Міндеті:

- Ұлттық аспап домбыраның құрылысы мен танысу
- Домбырамен күй тартып ән айтып үйрену. Домбыраны нақышына келтіріп орындау. Ұлттық дәстүр мен салт саны тағалымын жас жеткіншек бойына сіңіру. Ұлт өнеріне деген қызығушылықпен сүйіспеншілігін арттыру.

Пәнаралық байланыс:

- Қазақ әдебиеті, Қазақстан тарихы, өнер пәндерімен байланыстыра оқыту.
- Мәдениеттану, өнертану мамандықтарына баулу, ұлттық өнерімізді дамыту бағытындағы мамандықтарға бейімдеу. Қазақ

Көрнекіліктер:

CD диск, магнитофон, компьютер, интерактивті тақта, слайдтар, портреттер, суреттер, домбыра аспабы.

Күтілетін нәтиже;

- Дұрыс бағытта оқытылып үйренген оқушы;
- Домбыра аспабына қызығушылығы, оны ары қарай үйренуге ынтасын оятады;
- Алған білімдерін күнделікті тұрмыста пайдалануға, зор беттерімен домбыра тартуға, білім қорларын молайтуға, музыка оқулықтарымен жұмыс жасауға үйренеді;
- Сахнаға шығуға және актерлік шеберлікке үйренеді;
- Байқауларға қатысу үшін талпынады;
- Домбыраны меңгеру нәтижесінде оқушы халықтық мәдениеттің мұрасын меңгерген және өмірлік тәжірибеде қолдана білетін, рухани толысқан тұлға ретінде қалыптасады.

Домбыра үйірмесінің мазмұндық бөлімі.

Аптасына 1 сағаттан, барлығы 34 сағат. Бағдарламаның баст темірқағазы балаларға домбыра үйрету арқылы олардың жалпы халық өнеріне деген ынтасын арттыру.

Домбыра аспабының шығу тарихы

Домбыра бар жерде қазақ халқының тілі, өнері, тарихы бірге жүреді. Домбыра – қазақ халқының ең кең тарған екі ішекті өп пернелі музыкалық аспабы. Ол – қазақтар өмірінде маңызды орын алатын өзіндік музыкалық сипаты бар аспап. Қазақ халқының ұлттық аспабы домбыра туралы аңыз әңгімелерге тоқталып, оның қалай пайда болғаны жайында айтылады. Аңыз әңгімелер өте көп.

Домбыраның құрылысы

Домбыра құрылысы бірнеше бөліктен тұрады: басы, құлақтары, пернелер, мойын, шанак, бетқапак, ілгек және ішектер. Сондай-ақ оның көптеген қосымша бөлшектері бар [тиек, кемер ағаш, тұжым ағаш, бастырма, ойық, қалқа, түйме, өрнек, желкелік]. Домбыра тиегі үш түрлі болады [шайтан тиек, негізгі тиек, табалдырық тиек]

Домбыраның отырысы мен аспап ұстауы

Домбырада ойында ер бала мен қыз бала орындықта тік отыру мәнерімен ерекшеленеді. Орындықта тік отырғанда домбыраның басы оқушының көз тұсына ал, шаңағын оң қолдың шынтағымен қысып бекітіп арту керек. Осы сабақта аспапта ойнау, орындықта дұрыс отыру тәсілдері көрсетілді.

Домбыра қағыстар. Саусақтармен жұмыс жасау

Домбыра тартып үйрену әуелі ашық шекті қағыстардан басталады. Домбыраны алғаш меңгеру барысында оқушы қолдарын еркін әрі бос қозғалтып үйренуі керек. Қағыс пен перне басуда екі қолдың үйлесімін келтіру, т.с сияқты алғашқы ойнау тәсілдері домбыра ойнау шеберлігінің негізі болып табылады. Домбыра аспабының негізгі екі түріне байланысты. Аспапта күй орындаудың екі түрі (текпе) мен (шертіс) қағыстары қалыптасқан. Сазды күйлер Арқа өңірінде, ал төкпе күйлер бастыс аймақтарда кең тараған. Домбыра шертудің (сұқпа) (сұқ және орта саусақпен шертіп ойнау), (ішекті бос күйінде қағып, пернені басып отыру).

Нормативтік бөлім

Барлығы-34, 4-сыныптарға

№	Өткізілетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Уақыты		Уақыты
			4 «А»	4 «Ә»	
1	Кіріспе	1	6.09.23	6.09.23	4 «Б» 6.09.23
2	Оқушыларды қабылдау	1	13.09.23	13.09.23	13.09.23
3	Домбыраны қалай ұстау керек	1	20.09.23	20.09.23	20.09.23
4	Домбыра құрылысымен танысу	1	27.09.23	27.09.23	27.09.23
5	Домбыраның құлақ күйін келтіруді үйрету	1	4.10.23	4.10.23	4.10.23
6	Домбыра қағыстары	1	11.10.23	11.10.23	11.10.23
7	Орындақта отыру ережесі	1	18.10.23	18.10.23	18.10.23
8	Сол аяқпен оң аяқтың қойылу ережесі	1	25.10.23	25.10.23	25.10.23
9	Оң қолдың қойылымы	1	8.11.23	8.11.23	8.11.23
10	Сол қолдың қойылымы	1	15.11.23	15.11.23	15.11.23
11	Екі қолдың қойылымы	1	22.11.23	22.11.23	22.11.23
12	Оң қолдың қағыс белгілері	1	29.11.23	29.11.23	29.11.23
13	Сол қолдың қойылымы	1	6.12.23	6.12.23	6.12.23
14	Мажорлық гаммалар	1	13.12.23	13.12.23	13.12.23
15	Екінші белгілері	1	20.12.23	20.12.23	20.12.23
16	Екінші белгілері	1	27.12.23	27.12.23	27.12.23
17	Динамикалық шартты белгілер	1	10.01.24	10.01.24	10.01.24
18	Домбыра тарту техникасын өсіретін жаттығулар	1	17.01.24	17.01.24	17.01.24

19	Домбыра тарту техникасын өсіретін жаттығулар	1	24.01.24	24.01.24	24.01.24	24.01.24
20	Ариэджиоларды тарту	1	31.01.24	31.01.24	31.01.24	31.01.24
21	Ариэджиоларды тарту	1	7.02.24	7.02.24	7.02.24	7.02.24
22	Еркем-ай 1-2 такт	1	14.02.24	14.02.24	14.02.24	14.02.24
23	Еркем-ай 3-4 такт	1	21.02.24	21.02.24	21.02.24	21.02.24
24	Біз-өмірдің гүліміз 1-2-3-4 такт	1	28.02.24	28.02.24	28.02.24	28.02.24
25	Біз-өмірдің гүліміз 5-6-7-8 такт	1	6.03.24	6.03.24	6.03.24	6.03.24
26	Қонжық полька билейді 1-2-3-4 такт	1	13.03.24	13.03.24	13.03.24	13.03.24
27	Қонжық полька билейді 5-6-7-8 такт	1	20.03.24	20.03.24	20.03.24	20.03.24
28	Қонжық полька билейді 9-10-11-12 такт	1	3.04.24	3.04.24	3.04.24	3.04.24
29	Қонжық полька билейді 13-14-15-16 такт	1	10.04.24	10.04.24	10.04.24	10.04.24
30	Бала уату 1-2-3-4 такт	1	17.04.24	17.04.24	17.04.24	17.04.24
31	Бала уату 5-6-7-8 такт	1	24.04.24	24.04.24	24.04.24	24.04.24
32	Әлди-әлди 1-2-3-4 такт	1	8.05.24	8.05.24	8.05.24	8.05.24
33	Әлди-әлди 5-6-7-8 такт	1	15.05.24	15.05.24	15.05.24	15.05.24
34	Қорытынды концерт	1	22.05.24	22.05.24	22.05.24	22.05.24

Бекітемін: _____
Мектеп директоры: Л.Х. Есманова

Келісемін:
Тәрбие ісі орынбасары: Н.Б. Құдайбергенов

Әйтеке би ауданы
Т.Жүргенов ауылы
Т.Жүргенов атындағы жалпы білім беретін орта мектебі

Үйірме жетекшісі: Прмаганбетова Ардақ Сыдыққызы

Көркем домбыра

Класы: 6 «а», «ә», «б»
Орындаған: А.С.Прмаганбетова
Домбыра үйірмесінің жетекшісі

Түсінік хат

Бұл бағдарлама 6 сынып оқушылармен қосымша қазақ халқының музыкалық аспаптармен толығырақ танысу үшін жасалған. Бағдарлама қазақ халқының музыкалық аспаптарының жасалуы туралы, үн ерекшеліктері туралы оқытылады.

Елімізде жас ұрпаққа кең ауқымда жан-жақты тәрбие беру мәселесіне аса зор мән беру уақыт талабы. Мемлекетіміздің ертеңі мен болашағына иелік етіп, тұтқа болар жеткіншектерімізді білікті де білімді, алғыр да арлы, ізгілік парасаты биік, ой-санасы терең қайратты бесаспап азамат етіп тәрбиелеу біздің басты мақсатымыз болуы тиіс. Осыған байланысты әр баланың бойындағы талап-талғамдарын арттырып, өмірге, жақсы қасиеттерге құштарлық сезімін байытып, рухани қазынасын барынша молайтып, өз халқының салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын, аспаптары туралы, олардың шығу тарихы, жасалу әдістерін тереңірек түсіндіру үшін жасалынған бағдарлама. Бұл бағдарлама 5 сынып оқушыларымен аптасына бір сағаттан бір жыл жүргізіледі. Барлық сағат саны 34.

Мақсаты:

- Қазақ халқының аспаптары туралы білімін толықтыру;
  - Жасалу жолдарынан мағлұмат алу;
  - Басқа елдің аспаптарымен салыстыра білу;
  - Ерекшелік қасиеттерін ұғындыру;
  - Қазақ халқының музыкалық мәдениетін ұғындыру;
- ### **Тәрбиелік мақсаттары:**
- Оқушының бойындағы ізгілік, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру;
  - Өз бойындағы қабілетін шындау;
  - Қоршаған ортаға көзқарасын өнер арқылы көретуге тәрбиелеу;
  - Баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуына ықпал ету;
  - Қазіргі өнер түрлеріне өз көзқарасын қалыптастырып, өз дәрежесінде бағалай білуге үйрету.

Дамытушылық мақсаттары:

- Аспаптардың түрлерін ажырата білу;
- Үндерін анықтап, ажырата білу;
- Аспаптарды тыңдату арқылы олардың ой-өрісі мен көзқарасын қалыптастыру;
- Шығармашылық қабілетін дамыту;
- Бойындағы бийімділікті аңғаруға қалыптастыру;
- Аспаптар туралы толық мағлұмат беру;

Пәнаралық байланыс;

- Қазақ әдебиеті, Қазақстан тарихы, өнер пәндерімен байланыстыра оқыту.
- Мәдениеттану, өнертану мамандықтарына баулу, ұлттық өнерімізді дамыту бағытындағы мамандықтарға бейімдеу.

Көрнекіліктер;

CD диск, магнитофон, компьютер, интерактивті тақта, слайдтар, портреттер, суреттер, домбыра аспабы.

Домбыра үйірмесінің мазмұндық бөлімі.

Аптасына 1 сағаттан, барлығы 34 сағат. Бағдарламаның баст темірқағазы балаларға домбыра үйрету арқылы олардың жалпы халық өнеріне деген ынтасын арттыру.

Домбыра аспабының шығу тарихы

Домбыра бар жерде қазақ халқының тілі, өнері, тарихы бірге жүреді. Домбыра – қазақ халқының ең кең тарған екі ішекті өп пернелі музыкалық аспабы. Ол – қазақтар өмірінде маңызды орын алатын өзіндік музыкалық сипаты бар аспап. Қазақ қалхының ұлттық аспабы домбыра туралы аңыз әңгімереге тоқталып, оның қалай пайда болғаны жайында айтылады. Аңыз әңгімелер өте көп.

Домбыраның құрылысы

Домбыра құрылысы бірнеше бөліктен тұрады: басы, құлақтары, пернелер, мойын, шанақ, бетқақпақ, ілгек және ішектер. Сондай-ақ оның көптеген қосымша бөлшектері бар [тиек, кемер ағаш, тұжым ағаш, бастырма, ойық, қалқа, гүйме, өрнек, желкелік]. Домбыра тиегі үш түрлі болады [шайтан тиек, негізгі тиек, табалдырық тиек]

Домбыраның отырысы мен аспап ұстауы

Домбырада ойында ер бала мен қыз бала орындайтын тік отыру мәнерімен ерекшеленеді. Орындайтын тік отырыста домбыраның басы оқушының көз тұсына ал, шанағын оң қолдың шынтағымен қысып бекітіп арту керек. Осы сабақта аспапта ойнау, орындайтын дұрыс отыру тәсілдері көрсетілді

Домбыра қағыстар. Саусақтармен жұмыс жасау

Домбыра тартқан үйрену әуелі ашық ішекті қағыстардан басталады. Домбыраны алғаш меңгеру барысында оқушы қолдарын еркін әрі бос қозғалтқан үйренуі керек. Қағыс пен перне басуда екі қолдың үйлесімін келтіру, т.с. сияқты алғашқы ойнау тәсілдері домбыра ойнау шеберлігінің негізі болып табылады. Домбыра аспабының негізгі екі түріне байланысты. Аспапта күй орындаудың екі түрі (теке) мен (шерте) қағыстары қанықтасқан. Сүзді күйлер Арқа өңірінде, ал төкпе күйлер бастыс аймақтарда кең тараған. Домбыра шертудің (сұқпа) (сұқ және орта саусақпен шертіп ойнау), (ішекті бос күйінде қағып, пернені басып отыру).

Нормативтік бөлім

Барлығы-34, 6-сыныптарға

№	Откізілетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Уақыты		
			6 «А»	6 «Ә»	6 «Б»
1	Кіріспе	1	4.09.23	4.09.23	4.09.23
2	Төкпе дәстүрінде күй тартып үйрену	1	11.09.23	11.09.23	11.09.23
3	Үш саусақ тұғыры 1-2 жаттығу	1	18.09.23	18.09.23	18.09.23
4	Үш саусақ тұғыры 3-4 жаттығу	1	25.09.23	25.09.23	25.09.23
5	Бір саусақ тұғыры	1	2.10.23	2.10.23	2.10.23
6	Бір саусақ тұғыры	1	9.10.23	9.10.23	9.10.23
7	Бас бармақ тұғыры	1	16.10.23	16.10.23	16.10.23
8	Бас бармақ тұғыры	1	23.10.23	23.10.23	23.10.23
9	Еңал қазақ за дунай 1-2-3-4 такт	1	6.11.23	6.11.23	6.11.23
10	Еңал қазақ за дунай 5-6-7-8 такт	1	13.11.23	13.11.23	13.11.23
11	Еңал қазақ за дунай 9-10-11-12 такт	1	20.11.23	20.11.23	20.11.23
12	Еңал қазақ за дунай 13-14-15-16 такт	1	27.11.23	27.11.23	27.11.23
13	Сметит месенц 1-2-3-4 такт	1	4.12.23	4.12.23	4.12.23
14	Сметит месенц 5-6-7-8 такт	1	11.12.23	11.12.23	11.12.23
15	Сметит месенц 9-10-11-12 такт	1	18.12.23	18.12.23	18.12.23
16	Сметит месенц 13-14-15-16 такт	1	25.12.23	25.12.23	25.12.23

17	Бал-бобек 1-2-3-4 такт	1	8.01.24	8.01.24	8.01.24
18	Бал-бобек 5-6-7-8 такт	1	15.01.24	15.01.24	15.01.24
19	Бал-бобек 9-10-11-12 такт	1	22.01.24	22.01.24	22.01.24
20	Тойбастар (сейтек) 1-2-3-4 такт	1	29.01.24	29.01.24	29.01.24
21	Тойбастар (сейтек) 5-6-7-8 такт	1	5.02.24	5.02.24	5.02.24
22	Тойбастар (сейтек) 9-10-11-12 такт	1	12.02.24	12.02.24	12.02.24
23	Кок донен 1-6 такт	1	19.02.24	19.02.24	19.02.24
24	Кок донен 7-14 такт	1	26.02.24	26.02.24	26.02.24
25	Тепенкөк күйі 1-6 такт	1	4.03.24	4.03.24	4.03.24
26	Тепенкөк күйі 7-14 такт	1	11.03.24	11.03.24	11.03.24
27	Арынгазы 1-6 такт	1	18.03.24	18.03.24	18.03.24
28	Арынгазы 7-14 такт	1	1.04.24	1.04.24	1.04.24
29	Кеңсе күйі 1-6 такт	1	8.04.24	8.04.24	8.04.24
30	Кеңсе күйі 7-14 такт	1	15.04.24	15.04.24	15.04.24
31	Домбыра күйі 1-8 такт	1	22.04.24	22.04.24	22.04.24
32	Домбыра күйі 9-14 такт	1	29.04.24	29.04.24	29.04.24
33	Домбыра күйі 15-21 такт	1	6.05.24	6.05.24	6.05.24
34	Қорығылды концерт	1	13.05.24 20.05.24	13.05.24 20.05.24	13.05.24 20.05.24

Мұғалімге арналған әдебиеттер;

1. Домбай П. «Ана тілі» газеті, «Күй күдіреті» мақаласы.<http://analiti.kz/>
2. Күй (реферат) Жарияланды 31-01-2012.bes-asy.kz/реферат/әдебиет/күй-реферат Бес Асыл.kz
3. Домбыра пәні мұғалімін даярлаудың кейбір әдіс-тәсілдері
4. Жұбатырова Айгерім. <http://kk.convdocs.org/docs/index>
5. Уикипедия-ашық энциклопедиясынан алынған мәлімет <http://kk.wikipedia.org/wiki/Домбыра>
6. Тастанов Х. Домбырадан сабақ беру методикасы. Алматы
7. Хамиди Л. Гизатов Б. Домбыра үйрену мектебі. Алматы
8. А. Жұбанов. Өн- күй сапары. Алматы
9. А. Жұбанов. Осекең өнер. Алматы
10. А. Жұбанов. Құрманғазы.

«Тексерілді»

Тәрбие ісінің орынбасары

Н.Б.Құдайбергенов

«06» 09 2023 жылы

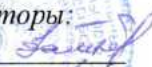

«Бекітемін»

Мектеп директоры:

Л.Х.Еспанова

«06» 09 2023 жылы

ТАҚЫРЫПТЫҚ КҮНТІЗБЕ ЖОСПАРЫ

Түсінік хат

Қазіргі ақпараттандыру технологиясының кең дамыған кезінде оқушылар үлкен ауқымды ақпараттарды тез қабылдап, сараптап, логикалық қорытындылар жасай білулері керек. Логикалық және жүйелі ойлауды қалыптастыруда шахматтың алатын орны зор. Ол оқушылардың аз уақытта ойларын шоғырландыруына, туған жағдаятты сараптауға және шешім шығаруға үйретеді және алдына қойған мақсатына жетуге, төзімділікке тәрбиелейді.

Шахмат – екі тұлғаның көрнекі түрде сайысу түрі. Ол бізге адамның шығармашылық дәрежесін анықтауға қажет. Шахмат ойнаушының үнемі жетілуінен, жүйелі түрде дайындық сағаттарын жүргізуден кейін нәтиже күтуге болады. Сонымен қатар шахматты үйретудегі жаттықтырушының шығармашылық деңгейінің жоғары болуы қажет.

Бағдарлама:

Бағдарлама мемлекеттік стандартқа сүйене отырып жазылды. Осы бағдарлама сабақтан тыс білім беру жүйесінде шахматты үйрету жүйесі оқушылардың жеке қабілеттіліктерін айқындап, жетілдіре отырып оның тұлға ретінде жалпы жетілуі мен тәрбиесіне бағытталады. Шахмат сабағы арқылы шығармашыл, дарынды жеке тұлға жетілдіруге жағдай жасау.

Мақсаты:

Жеке тұлғаны жетілдіру қиын мәселе болғандықтан, шахматты үйретудің құрылымы мен мазмұны мақсатқа бағытталған мінез қалыптастыруға тәрбиелейді.

Міндеттері:

1. Шахматтың шығу тарихымен таныстыру, ойын ережелерін үйрету, оқушыларға шахмат ойыны туралы теориялық білім беру, сайыстар өткізу ережелерімен таныстыру.
2. Тұлғаның логикалық ойлауын, есте сақтауын, орнықтылығын жаңа басқа да жағымды қасиеттерін жетілдіру;
3. Айналасына ұқыптылықпен қарау, жеке қасиеттерін жетілдіруге ұмтылдыру, өзін тәртіпке салуға тәрбиелеу, еріктілік қасиеттерін жетілдіруге және өзін өзі бағалай білуге

Бағдарламаның нәтижесі мен қорытындысы:

1. Әр жеке тұлға өзіндік ерекшеліктерін көрсете біледі, басқада қырынан ашыла біледі. Әрі төзімдік, шыдамдылық сол сияқты рухани адами қасиеттерін дамыта түседі.
2. Жарыс кезінде ешқандай тәртіп бұзылмайды. Оқушылардың пәнді игеруімен қатар ұжымда жұмыстана білуі қалыптасады.

Күтілетін нәтиже:

Жаттығу ойындарында, мектепшілік, аудандық шахмат сайыстарына қатысу.

Тақырыптық күнтізбелі жоспар

№	Сабақ тақырыбы	Сағат саны	Күні Айы	Уақыты
1	Шахмат- спорт, ғылым, өнер, шығу тарихы, жалпы ережелері	1	05.09	10:00
2	Жеке оқытулар.	1	12.09	10:00
3	Шахмат ойнау ережелері, шахмат күресінің ерекшеліктері.	1	19.09	10:00
4	Жеке оқытулар.	1	26.09	10:00
5	Шахмат партиясы, дебют, миттельшпиль, эндшпиль.	1	03.10	10:00
6	Ойын сабағы	1	10.10	10:00
7	Шахмат фигуралары, жүрістері.	1	17.10	10:00
8	Ойын сабағы	1	24.10	10:00
9	Пешкамен жүріс, ойнау ережесі.	1	07.11	10:00
10	Жеке оқытулар.	1	14.11	10:00
11	Патшамен (Король) жүріс, ойнау ережесі.	1	21.11	10:00
12	Жеке оқытулар.	1	28.11	10:00
13	Вәзірмен (Ферзь) жүріс, ойнау ережесі.	1	05.12	10:00
14	Ойын сабағы	1	12.12	10:00
15	Пілмен (Слон) жүріс, ойнау ережесі.	1	21.12	10:00
16	Жеке оқытулар.	1	26.12	10:00
17	Ойын сабағы	1	09.01	10:00
18	Атпен (Конь) жүріс, ойнау ережесі.	1	16.01	10:00
19	Жеке оқытулар.	1	23.01	10:00
20	Турамен (Ладья) жүріс, ойнау ережесі.	1	30.01	10:00
21	Жеке оқытулар.	1	06.02	10:00
22	Шахмат тақтасында фигуралардың қызыметі.	1	13.02	10:00
23	Ойын сабағы	1	20.02	10:00
24	Фигуралармен ойнау.	1	27.02	10:00
25	Шахмат тактикасы.	1	05.03	10:00
26	Ойын сабағы	1	12.03	10:00
27	Шахмат стратегиясы.	1	19.03	10:00
28	Жеке оқытулар.	1	09.04	10:00
29	Шахмат композициясы.	1	16.04	10:00
30	Жеке оқытулар.	1	23.04	10:00
31	Шахмат миниатюрасы.	1	30.04	10:00
32	Ойын сабағы	1	07.05	10:00
33	Мат қоюдың қарапайым схемасы.	1	14.05	10:00
34	Қортынды сағат.	1	21.05	10:00

Мүгалімнің аты-жөні:

Матенов.Ж.Ж

АНЫҚТАМА

Т.Жүргенов атындағы ЖОББ мектебінде 2023-2024 оқу жылында шахмат үйірмесі жоспарға сай өткізілді.

Биылғы оқу жылында шахмат үйірмесіне бастауыш сынып оқушылары қызығушылық танытып көптеген оқушылар шахмат үйірмесіне белсене қытысты. Сондай ақ орта және жоғарғы буын оқушылар саныда арта түсті.

Оқу жылының басынан бастап жоспарлаған бағдарламаға сайын оқушыларға шахмат үйірмесі өз уақытында өткізіліп, оқушыларды мектепішілік және де аудандық жарыстарға дайындық жұмыстарын қарқынды жүргізілді.

Ағымдағы оқу жылының қараша айында аудандық жарысқа қатысушыларды іріктеу мақсатында мектепішілік шахмат жарыстары өткізілді. Мектепішілік жарыстарға оқушылар белсене қатысып, шын мықтылар іріктелді.

Желтоқсан айында Талдысай ЖОББ мектебінде өткен аудандық оқушылар арасындағы шахмат жарысында оқушыларымыз жақсы ойын көрсетті. Дегенмен жеңіс тұғырына көтеріле алмады.

Т.Жүргенов атындағы ЖОББ мектебінде өткен Баязит Аяғанұлын еске алуға арналған шахмат турнирінде оқушылар өте жақсы ойын көрсетіп, осы жарыста жеңімпаз болған командаларды сан соқтырғанымен, өкінішке орай ұпай айырмасы бойынша төртінші орынға табан тіреді.

Оқушылар өткен жарыстын қорытындысы бойынша қателіктермен жұмыс жасап, алдағы жарыстарға дайындықтарын арттыра түсті. Бірақ белгілі себептерге байланысты биылғы оқу жылына жоспарланған басқада аудандық шахмат жарыстарыны өтпей қалды. Деседе оқушылармен оқу жылының соңына дейін дайындық жұмыстары жүріп отырды.

Биылғы оқу жылында оқушылармен оқу жоспарына сай көптеген топтық және жекелей стратегиялық-тактикалық жұмыстар жүргізілді. Алдағы оқу жылында аудандық сайыстарда оқушыларымыз жүлделі орындарға ие болады деген сенімдемін.